

Műtárgyfotó - kókuszdió serleg Kárász Géza gyűjteményéből az 1884. évi ötvösmű-kiállításon

Leltári szám: NLT 1607

Alkotó: Weinwurm, Antal (1845 - 1925 k.) / fényképész

Készítés ideje: 1884

Készítés helye: Budapest

Anyag: üvegnegatív

A kókuszdió befoglalásával készült aranyozott ezüst serleg kiterjesztett szárnyú kétféjű sast formáz. A fedél belső oldalán a Gyulay család vésett címere, az egyik pánton bevéssett GY. F. monogram, ami minden bizonnyal az 1732-ben bárói rangra emelet, Komárom megyében birtokos Gyulay Ferencre (?–1740) utal, aki 1735-ben grófi rangot nyert VI. Károlytól, s ezzel egy időben királyi tanácsossá és Ung vármegye főispánjává lépett elő. Erre utalhat a címer pajzsában látható C VI monogram.

A serleg Kárász Géza (1837–1905) tulajdonaként szerepelt az 1884. évi budapesti ötvösmű-kiállításon. A szegedi műgyűjtő legendásan szertelen és költekező életet élt, így például az 1870-es években a Horgos melletti Kamaráserdőben lovagvár építésébe kezdett. Adósságai miatt kénytelen volt megválni értékes műgyűjteményétől, melyet a párizsi Hôtel Drouot aukciósház bocsátott árverésre 1890 április 11-én. A serleg jelenlegi őrzési helye nem ismert.

A tárgy 17. századi ötvösműként szerepelt az 1884. ötvösmű-kiállításon, Marc Rosenberg kutatásai szerint azonban a díszedény hamisítvány. (Vö.: Marc Rosenberg: *Zwei Fälschungen*. In: *Kunstgewerbeblatt*. NF 3. (1892), 59-61. - ld. [itt](#)).

Egy ehhez hasonló, kiterjesztett szárnyú, karmaiban kardot és jogart tartó kétféjű sast formázó kókuszserleg szerepelt az 1884. évi ötvösmű-kiállításon gróf Zay Albert (1825–1904) zayugróci gyűjteményéből (III. terem, 2. szekrény, p. 22., Nr. 3. - fényképe: IM Adattár, NLT 1608). A serleg peremén olvasható felirat – *Donum nuptiale oblatum 1563 Baronissae Annae Zay de Chemer sponsae Baronis Pauli de Chák* – szerint a díszedényt Zay Anna kapta ajándékba 1563-ban, Csáky Pállal (1522–1587) Kassán kötött házassága alkalmából. (A hagyomány szerint a díszedényt I. Ferdinánd király küldte jegyajándékként Zay Annának, akinek apja, Zay Ferenc 1553–1557 között a király portai követe, majd felső-magyarországi főkapitány volt. Ld.: Thallóczy Lajos: *Csömöri báró Zay Ferencz. Magyar történeti életrajzok*. Budapest, 1885, p. 150.)

Figyelemre méltó, hogy mindkét serleg esetében hangsúlyos a kiterjesztett szárnyak motívuma, amely a Gyulay és a Zay család címerén egyaránt sisakdíszként szerepel.

Irodalom

- Szilágyi András: "Az Losonczi Antal mozdója medenczéstől" - és az esztergomi Mátyás-kálvária. *Ars Decorativa*, 11. (1991). 1991. - 87-117.; 17. kép
- Kovács János: Kárász műkincseiről. *Szegedi Hírlap*, 1891, febr. 11., febr. 21.. 1891.
- Diner-Dénes József: *Sammlung Géza v. Kárász. Catalog der Kunstgegenstände und Antiquitäten*. Budapest, 1890. - Nr. 49., XIII. tábla
- Csergheő Géza: Családi czímerek régi hazai ötvösműveken. *Archaeológiai Értesítő*, ú.f. 8. (1888). 1888. - 130-138:136.
- Pulszky Károly, Radisics Jenő: *Az ötvösség remekei a Magyar Történeti Ötvösműkiállításon*. Franklin Társulat, Budapest, 1885. - p. 67-68.
- Szerk.: Pulszky Károly, Radisics Jenő: *A magyar történeti ötvösmű-kiállítás lajstroma*. Franklin Társulat, Budapest, 1884. - III. terem, p. 23. Nr. 5.

